

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

16. Eade[m] vis cuiu[s]cu[m]q[ue] doctrinae, revelationis, scientiae, sapientiae, quae legis, ad liberandam voluntatem. Opus inde proficiscens est opus naturae, non gratiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

noberent? Nam præterquam quod ita sub
virga in unius Dei cultu continebatur, etiam
factus eius non nihil premebatur, ut advenien-
te tandem Salvatore sibi de infirmitate con-
victio, gratia eius necessariam esse fateatur. Iux-
ta illud Augustini: *Oportebat ut in Testamento
veteri lex imponeretur superbis, & de sua voluntatis
virtute scientibus, quæ non daret iustitiam sed suble-
veret de se morte prævaricationis impliciti, ab gratiam
confugerent, non iubentem tantummodo sed iuvantem,
quæ novo Testamento revelata est.*

Nec hic aliquis imperitè dixerit: Cur ergo
lex ista tam paucis Iudæis profuit? Probat
enim plurimis in ipso Salvatore adventu, quo
reverti omnia bona ad pedes Apostolorum
abiecisse, nullasque gentium Ecclesias invita-
tas ex Augustino demonstravimus: qui re-
ctissime monet, non esse considerandam Iu-
dæorum infidelium multitudinem, quia sem-
per boni malorum numero superantur: Nec B
turbs, inquit, infidelium consideranda sunt. Omnis
enim arca multis partibus ampliore habet paleam
quam frumentum. Nam quantumvis pauci Chri-
sto crederent, propter istos tamen, ut ibidem
observat, dixit Apostolus: *Nemquis repulit
Deus plebem suam? Absit. Nam & ego Israëlita
sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin: Non re-
pulsit Deus plebem suam, quam præsevit. In illis er-
go quos credituros præsevit, illa conclusio
sub peccatum, superbiam fregit, eosque cum
gentes essent longè, de proximo inventi fecit.*

Hanc igitur diversæ providentiæ rationem
qua quondam lex, bonaque terrena, postea
gratia populo Dei bonaque spiritualia dispen-
sata sunt, quisquis intellexerit, ille facile in-
telliget, cur idem in singulis hominibus etiam
Christianis, quadam proportionem plerumque
servetur. Nam & illi postquam ad agni-
tionem veritatis ab ignorantia & errore con-
versi sunt, temporalium adhuc rerum con-
cupiscentiis pleni ægerimè sibi persuaderi si-
nunt, tantam esse virium suarum imbecilli-
tatem, ad illicitas illas cupiditates, quas jam

quasi de somno experiri cœsiverunt, & ex instru-
ctione legis vehementer se improbare sentiunt,
fræandas atque superandas. Vnde de æru-
gine occultè fructibus nocente loquens Au-
gustinus: *Quod malum æruginis, cui vita-
ram aptius comparatur, nisi quod difficillimè appa-
ret, sicuti est multum de se sedere. Atria est enim
noxia, quæ hec in sensibus latenter operatur, sicut
in moribus occulta superbia. Hinc itaque de suis
visibus letaliter confidentes, confligendo su-
perantur & cadunt, iterum iterumque conati
relabuntur, donec ipsa pugnandi prævarican-
di que experientia eruditi, Deo miserante cum
Apostolo clamant: *Infelix homo, qui me libera-
bit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Je-
sum Christum Dominum nostrum. Petulit hoc
eis Deus beneficium, futor, sine tanta diffi-
cultate, sine lapsibus, sine prævaricatione to-
ties iterata, & cadunt, iterum iterumque conati
ferre: Sed quis cognovit sensum Domini? Aut quis
consiliarius eius fuit? Novit ipse quæ cuique
tempori, homini & ætati sit apta medicina.
Agit, ut medicus, iudicio suo, nec ordinem sanan-
di accipit ab ægrotis. Ipsi visum est, tumores ani-
morum dolore comprimendos esse; venenum esse
quod non curatur, nisi veneno: ut sic principali-
ter illa virtus humilitas, accipiendæ gratiæ ad-
benè vivendum capitaliter necessaria, pugnis,
ruinis, prævaricationibus, expertaque per
vires suas superandarum libidinum impolli-
litate, profundissimè cordibus infigatur, &
illa propria infirmitatis experientia memo-
riæ commendetur, ne unquam quantumcum-
que proficientes amplius dicant: *Eccet manus
nostra excelsa & non Dominus fecit hæc omnia.*
Quod esse altissimum & beneficentissimum pro-
videntiæ medicinalis consilium illi soli non
intelligunt, qui divinæ severitatis imperti
nihil nisi gratias, blanditias, suavitates in Deo
cogitant. Quasi verò non optimi medici sit
vulnere putredinem, quæ medendi suavitate
in interitum serperet, etiam urendi secandi que
austeritate sanare.**

C A P V T X V I.

Eadem vis cujuscumque doctrinæ, revelationis, scientiæ,
sapientiæ, quæ legis, ad liberandam voluntatem.
Opus indè proficiens est opus naturæ,
non gratiæ.

EX his quæ de natura legis veteris ge-
neraliter ac de ejus effectibus disserui-
mus, facile perspicuum esse potest,
quid de quacumque gratia intellectus
existimandum sit, sive illa promissio sive illu-
minatio, sive gloriæ pramiorumque pollici-
tatio, sive sapientiæ revelatio, sive exhorta-
tio, sive suasio, sive Christi aut alterius exem-
plum nominetur, quibus nominibus Pelagia-
ni gratiam, quam post naturam atterere, de-

corabant. Nam per hujusmodi gratias nihil
aliud quam scientia præbetur intellectui quæ
cognoscat quid agendum cavendumque sit,
hoc est, faciendum esse bonum & declinan-
dum à malo; vel ut quamplurimum illa præ-
stent, tantummodo ostendant, quam sit mag-
num, quam utile, quam necessarium, quantæ
gloriæ prææque meritorium, quod declinè-
mus à malo bonumque faciamus. His enim
stimulis supra simplicem veritatis demonstra-
tionem

65
tionem, videntur suasio & exhortatio succen-
dere voluntatem, utpotè quæ magis consilij
quam nunc doctrinæ rationem habent. Sed
quidquid illud tandem sit, tantummodo in-
tellectum instruat, nec aliam gratiam com-
plectantur, quàm illam præclaram Augu-
stini sententiam, qua cum Pelagianam legis at-
que doctrinæ, juxta illam præclaram Augu-
stini sententiam, qua cum Pelagius Deum di-
xisset operari in nobis velle quod bonum est,
quatenus nos futura gloria magnitudine & præ-
mium pollicitatione succendit, revelatione sapientia
in desiderium Dei superentem suscitavit voluntatem, sua-
ditque omne quod bonum est, omnes hujusmodi ve-
tae gratia interpolationes jugulavit: *Quid ma-
nifestius nihil aliud eum dicere gratiam qua Deus in
nobis operatur velle quod bonum est, quam legem
atque doctrinam? Et rationem addit valde
perspicuam: In lege namque & doctrinâ sanctarum
scripturarum, futura gloria atque præmiorum pro-
mittitur magnitudi: ad doctrinam pertinet etiam
eius sapientia revelatur, ad doctrinam pertinet eum
suadere quod bonum est. Et si inter docere & sua-
dere, vel potius exhortari distare aliquid videtur,
etiam hoc tamen doctrinæ generalitate concluditur,
quæ quibuscumque sermonibus vel litteris continetur.
Nam & sancta Scriptura docet & exhortatur, &
potest esse in docendo & exhortando etiam hominis
operatio.*

Et sane si quæ prærogativa suasioni vel ex-
hortationi præ simplici doctrinâ tribuenda
esset, ut efficacius putarentur hominis ad bo-
num permoveere voluntatem, ideoque magis
gratia existimanda, quàm doctrinâ litteris vel
sermonibus prompta, profectò illa maximè
preceptis, ac legibus deberet adscribi. Lex
enim præsertim præmiorum pollicitatione, pœ-
narumque comminatione armata longè effi-
caciùs ad operandum incitat, quàm hortatio,
suasio vel consilium. Hæc enim simpliciter
actionem ab hominis libertate petunt, illa ju-
bent. Iussio verò multò vehementior est ad
propellendum quam petitio. Et tamen cer-
tissimum est, legem, consilium, ac præceptum
sub gratia doctrinæ à Pelagianis prædicatæ
esse comprehensa. Nam hæc de causa tantoperè
legis inutilitatem & inefficiam ad volunta-
tis liberationem Augustinus in omnibus suis
scriptis inculcat. Proinde siue suasio, siue ex-
hortatio, siue promissio, siue exemplum, siue
sapientia revelatio nominetur, nihil aliud
continet nisi gratiam Pelagianam, hoc est, le-
gem atque doctrinam, eisdemque effectus par-
rit, quos jam de lege declaravimus. Si enim
desit alia gratia voluntatis ac spiritus Dei ad-
juvans spiritum hominis, per talem gratiam
perinde omnino, quemadmodum de lege di-
xit Augustinus, non sanatio sed cognitio fit
peccati, reviviscit, eminet, apparet peccatum,
non inseritur nec exstirpatur, sed demonstra-
tur concupiscentia. Prodit ista gratia, non
tollit morbos, sciri facit peccatum potius quam
cavere; jubet, non dat iustitiam; ostendit non
auferit aegritudines. Ex quo necesse est conse-
quenter fieri, ut non adjuvante aliter Deo, fa-
ciat abundare peccatum. Qui enim ante vel

A ignorando peccabat, vel certè nesciendo quam
magnum quamque noxium peccatum esset,
quantarumque pœnarum seminarium post
consilium, suasionem, hortationem, sapien-
tia revelationem, sciens prudensque peccat,
omni ignorantia excusatione sublata. Quo-
rum omnium perspicua ratio est, quia hujus-
modi gratia, quocumque nomine appelletur,
solum intellectum non affectum afficit; dat
scire, non velle, multò minus facere, quia
significat faciendum, non facit. Itaque ne
quidem tangit ipsam radicem aegritudinis,
hoc est, concupiscentiam quæ voluntati domi-
natur, tantum abest ut clam vel sanando tol-
lat, vel mitigando stimulos ejus frangat; ut
sane talis gratia fructus non sit alius, quam ut
hominem sibi ipsi velut speculum ostendat,
quo clarius, quam solâ lege videat, in quibus
morbis jaceat, quibus vinculis compeditus sit,
atque ita confusus admadvertat, non tantum
Doctorem sibi esse necessarium, sed etiam adiutorem
Deum, à quo eius itinera dirigantur, ne dimittatur ei
omnis iniquitas, & confugiendo ad opem divina gra-
tia sanetur. Iuvat ergò & ista gratia, ut a gro-
tus medicum, hoc est, veram volendi ope-
randique gratiam quærat, qua fiat ut velit, &
faciat quod volendum faciendumque consilio,
hortatu, suasionem, sapientia revelatione per-
cepit. Quod nisi alia veraque gratia juvan-
te fecerit, scientiâ suâ convincetur esse præ-
varicationis reus; nec ad aliud ei proderit ista
cognitio, nisi ut superbia deprimatur, qua
suas sibi vires ad operandum iustitiam sibi
sufficere putat.

Nam si quis benè advertat, tota illa gratia
legis atque doctrinæ, prout omnes jam supra
commemoratas doctrinæ differentias comple-
ctitur, non est ipsa quæ iustitiam præceptam
facit, sed vires hominis peccato vitiati natu-
rales. Ut proinde qui gratiam talem legis
aut doctrinæ asserunt, re ipsa nihil aliud præ-
dicent quàm per naturam esse iustitiam, quam
jam didicit esse faciendam. Cognitio quippe
qua quis novit quid faciendum cavendumque
sit, non minus esse potest in eo qui resistit,
quam qui obtemperat suæ scientiæ & con-
scientiæ. Vnde enim alioquin dicerentur
aliqui esse rebelles homini? Vnde diceret Apo-
stolus: *Scienti bonum & non facienti peccatum est
illi?* Vnde ex audientibus idem consilium,
suasionem, hortationem, ex percipientibus
eandem sapientiam, unus eam sequeretur alter
sperneret? Indè sine dubio, quod alter viri-
bus naturalibus eam arriperet, alter præter-
mitteret. Natura est ergò quæ seipsam re-
rum agendarum cognitione imbuta liberaret;
perinde atque fieret, si nulla doctrinæ aut le-
gis additione, sola natura voluntatis in bo-
num opus erumperet. Nam etiam tùm non
faceret hoc sine agendi boni malique cavendi
cognitione, quam ex naturali ac visceribus
incripta lege didicisset. Hinc est ergò quod
Augustinus opera ex legis instructione susce-
pta frequenter in solam naturam referat: ut-
pote quæ pro suo arbitrio sola faciat, quod
facien-

Lib. de spir.
& lit. c. 6.

16. 295

faciendum lex præscripserit, perinde ac soli seruo asseribi debet, qui opus facit, quod ejus Dominus consulit, hortatur, suadet, aut jubet. Hoc enim significat Augustinus cum toties dicit, homines accepta jam lege suam utilitiam constituere eum putant, quod per eorum non aditum divinitus arbitrium lex possit impleri. Hoc significat cum in Epistola ad Asehellum dicit eos per litteram occidi, qui eum sint car-

*Lib. 3. ad
Bonif. 6. 2.*

*Epist. 200.
ad Asehellum*

*Ser. in illud:
Qui gloriatur in Do-
mino gloria-
tur in Ap-
pud.*

*Lib. de gra-
tia & libero
arb. cap. 4.*

*Lib. de Spir-
& lit. 1. 2.*

Ibid. cap. 9.

*Lib. de gra-
tia Christi
cap. 13.*

nales, putant suis viribus legem spiritalem se posse complere. Hoc significat cum in sermone quodam de Iudæis in lege gloriantibus dicit: Non tenentes Deum nisi in præceptis & suis viribus se implere posse præcepta adiutorum devotarunt. Hoc significat quando illum post acceptam etiam legis cognitionem firmare carnem brachij sui dicit, qui potentiam fragilem atque invalidam, id nec adiutorium sperat à Domino, præter legem quam accepit. Hoc denique ipsi Pelagiani legis doctrinam præcones, quando ex Apostolo legis justitiam deprimente premebantur, aperte falsi sunt. Dicebant enim, ut Augustinus refert, hominem per legem instrui, quid evitare & quid appetere debeat, quo per liberum arbitrium naturaliter instruitur viam demonstratam ingrediens, continentem & iuste & pie vivat. Et paulo inferius arctati replicant: Merito dixisse Apostolum, quia ex lege nemo iustificatur: ostendit enim tantummodo lex quid faciendum quid cavendum sit, ut quod illa ostenderit, voluntas impleat, ac sic homo iustificetur, non per legis imperium, sed per liberum arbitrium. Quo fit ut rectissime talem legis operationem, seu ut ipse loquitur, talem justitiam vocare soleat Imperatam non datam; nempe quia accepto imperio, ex nobis ipsis

proficiscitur. Quam ob causam eam sexcentis locis Apostolica phrasi vocat *Iustitiam nostram non Dei*; quia eam nobis non dedit Deus, quantumvis agendi scientiam revelaverit, sed nos naturalis arbitrij nostri viribus expressimus.

Quæ si vera sunt, sicut sunt verissima nullo pacto debitare sinimur, quin illa legis operatio, quam non dico consilij, suasionibus, hortationibus, sed etiam sapientia revelationibus quantumcumque sublimibus sive externis, sive internis didicerimus, si non alia profundior gratia Dei qua voluntas molliatur, accedat, fit operatio nostra non Dei, sit imperata seu manifesta, non data, sit fructus virium naturalium non gratia Dei. Cum ergo vires naturales ita peccati labe prostratae sint, ut non possint etiam cognitam jam legem sua potestate divinitus non adjuta facere, manifestum est, legem non esse gratiam qua liberum arbitrium ad faciendum legis justitiam liberetur; sed accepta cognitione manere voluntatem non minus peccatiservam, hoc est, sub concupiscentia terrenisq; desiderijs captivam, quam si nullus eam legis aut scientia radiis illustrasset. Nec enim ulla potestas est in celo aut in terra, quæ quantumcumque scientia revelatione, aut sapientia illustratione voluntatem deorsum suis cupiditatibus pronam, in celum retorquere queat, nisi solus Deus servum istud jugum, quo per proprias libidines terrenas premitur, alterius amoris inspiratione confringat. Hoc autem non fit ipsa lege, seu qualicumque cognitione, sed gratia, hoc est, non imperio sed beneficio, non iubente vel suaudente littera, sed iuvante Spiritu.

*Epist. 200
ad Asehellum*

C A P V T X V I I

Aperitur hallucinatio cujusdam recentioris, qui cogitationes congruas etiam naturales, illam veram gratiam Christi ad operandum statuit. Quid ab errore Pelagiano discrepet.

*Vasquez 1.
2. disp. 189
cap. 16.
Et in prima
parte disp. 91
cap. 11. &
14. & 1. 2.
disp. 190.
cap. 8.*

*Vasquez 1.
2. disp. 189,
aliquid ex nobis quasi ex nobis. Sed ista sententia
e. 16. n. 135.*

QVOCIRCA satis mirati non possum, quid sibi illi ex recentioribus voluerint, cui docuerunt cogitationes quasdam ordinis etiam naturalis de bene agendo, esse veram illam gratiam qua bonum opus legis fieri potest, tentationeque superari; & de qua sanctus Augustinus, Patres & Concilia locuti sunt, quando nihil operis boni fieri posse sine Christi gratia tradiderunt. Hanc gratiam vocant cogitationem congruam, quia prævidet Deus cum ea hominem opus bonum operaturum, vel tentationi non consenturum, cui cum alia cogitatione consentiret. Hoc genus gratia primum ab Augustino excogitatum voluit, & ab eo indicatum, quando toties nihil boni à nobis fieri

in omnibus suis capitibus enormiter ab Augustini mente declinat; ut potius purum somnium Authoris, quam Augustini sententia videatur. Nunquam enim Augustinus in omnibus suis operibus cogitationem congruam pro Christi gratia proprie dicta, ad bene operandum necessaria obtrusit: nunquam cogitationem congruam ad bonum opus dixit esse satis, de quibus aliis dicendum erit. Nunc tantum dico graviter Authores istos hallucinari, quando ad istam gratiam stabilendam illa loca sancti Doctoris arripunt, quibus docet, idem nihil ex nobis esse posse; quia non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis: itemque quia ut Ambrosius dicit: non esse in potestate cor nostrum & nostras cogitationes, & hujusmodi. Nam in illis non avertitur cogitatio bona aut sancta tanquam gratia, qua beate